

Genel Muhasebe Ders Notları

Konu 12. Öz Kaynaklar

Öz Kaynaklarla İlgili Hesaplar

Bir işletmede öz kaynaklar denildiğinde; sahip-sahiplerin (ortakların) koydukları ödenmiş sermaye tutarını, sermaye yedeklerini, kâr yedeklerini, geçmiş yıl kârını ve dönem kârının toplamından varsa geçmiş yıllar zararlarının ya da dönem zararının düşüldükten sonraki halini ifade etmekteyiz.

Öz kaynakları, temel muhasebe denklemiyle hesaplayacak olursak:

$$\text{Varlıklar} + \text{Alacaklar} = \text{Borçlar} + \text{Öz kaynaklar}$$

$$\text{Öz kaynaklar} = (\text{Varlıklar} + \text{Alacaklar}) - (\text{Borçlar})$$

Öz kaynaklarla ilgili hesapları muhasebenin tek düzen hesap planında şöyle yer almaktadır:

5. ÖZ KAYNAKLAR	52. SERMAYE	523- İŞTİRAKLER
50. ÖDENMİŞ	YEDEKLERİ	YENİDEN
SERMAYE	520- HİSSE SENETLERİ	DEĞERLEME ARTIŞLARI
500- SERMAYE	İHRAÇ PİRİMLERİ	529- DİĞER SERMAYE
501-ÖDENMEMİŞ	521- HİSSE SENEDİ İPTAL	YEDEKLERİ
SERMAYE(-)	KÂRLARI	
	522- M.D. V. YENİDEN	
	DEĞERLEME ARTIŞLARI	

54. KÂR YEDEKLERİ	57. GEÇMİŞ YILLAR	57. GEÇMİŞ YILLAR
540- YASAL YEDEKLER	KÂRLARI	ZARARLAR(-)
541- STATÜ YEDEKLERİ	570- GEÇMİŞ	580- GEÇMİŞ
542- OLAĞANÜSTÜ	YILLAR	YILLAR ZARARLARI(-)
YEDEKLER	KÂRLARI	58. DÖNEM NET KÂRI
548- DİĞER KÂR		(ZARARI)
YEDEKLERİ		590- DÖNEM NET
549- ÖZEL FONLAR		KÂRI
		591- DÖNEM NET
		ZARARI (-)

Ödenmiş Sermaye

Tek şahıs işletmelerinde; sahip tek olduğundan sermaye taahhüdü gibi bir işlem olmamakta ve tek sahibin firmaya koyduğu sermaye, ödenmiş sermaye olmaktadır.

Şirketlerde ise ödenmiş sermaye, ortakların taahhüt ettikleri sermaye tutarından ödedikleri kısmı gösterir. Dolayısıyla ödenmiş sermaye, firma ana sözleşmesinde belirtilen esas sermaye ile henüz ödenmemiş kısmı arasındaki farkı gösterir.

Şirket ana sözleşmesinde ortakların taahhüt ettiği sermayeden ödenmeyen sermaye düşüldüğünde ödenmiş sermaye bulunur.

Bu grupta hem ödenmiş sermaye hem de geriye kalan ödenmemiş sermaye yar alır.

Ödenmiş sermaye hesap grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır:

500 -Sermaye hesabı

501 -Ödenmemiş sermaye hesabı (-)

Sermaye

Bir firmada sermaye, firma sahiplerinin firmaya bıraktıkları ya da bırakmayı taahhüt ettikleri sermaye toplamıdır. Buna aynı zamanda esas sermaye de denir.

Şahıs işletmelerinde işletme sahibinin bıraktığı sermaye (varlıklar) ile borçları arasındaki fark sermayesini gösterir.

Sermaye hesabı, pasif karakterli bir hesap türü olduğundan ilk açılışta ve daha sonraki artışlarda alacaklı tarafına kayıt yapılır.

Ödenmemiş Sermaye

Ticaret siciline tescil edilmiş olan sermaye tutarı, 500 sermaye hesabında ve taahhüt edilmiş ancak henüz ortaklarca ödenmemiş olan sermaye, 501 ödenmemiş sermaye hesabının borcunda takip edilir.

Ödenmemiş sermaye hesabı, sermaye şirketlerinde kullanılır. Şahıs işletmelerinde ise sadece 500 sermaye hesabı kullanılır.

Dönem Net Karı (Zararı)

Bir hesap dönemine ait kâr ya da zararın yer aldığı hesaplar bu grupta yer alır.

Dönem net kârı/zararı hesap grubunda şu hesaplar yer alır:

590 Dönem Net Kârı Hesabı

591 Dönem Net Zararı Hesabı (-)

Dönem net kârı/zararı hesaplarının işleyişinde artış meydana geldiğinde hesabın alacak tarafına, azalış meydana geldiğinde hesabın borç tarafına kayıt yapılır. Firmanın tüm gelirleri ile giderlerinin karşılaştığı hesap 690 dönem kâr/zarar hesabıdır.

Bu hesabın borçlu tarafına dönem içinde yapılan giderler yazılır, alacak tarafına ise gelirler yazılır. Fark, eğer borçlu taraf büyük ise firmanın giderleri fazladır ve zarar etmiştir. Bu hesap eğer alacak kalanı verirse gelirler giderlerden fazladır ve dönemi kârla sonlandırmıştır. Bu kâr, aynı zamanda vergi öncesi kâr demektir. Firma kurumlar vergisini %20 oranında vergi karşılığı hesaplayıp bu tutarı kârdan ayırıp karşılık bir hesap olan 691'e yazar.

Yararlanılan Kaynaklar

1. T.C. ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ YAYINI, GENEL MUHASEBE, 2012.